

عبدالرزاق

شروع و سبب حدیث مناشدہ امیر المومنین علیہ السلام

بہار امتدلال

امیر المومنین علیہ السلام یا ابوبکر

در مورد جانشینی پیامبر صلی اللہ علیہ وسلم

علیرضا زکی زاده رفاہی

سرشناسه: زکی زاده رنانی، علیرضا، ۱۳۵۹ -
عنوان و نام پدیدآور: علی (ع) از زبان علی (ع)؛ استدلال امیرالمومنین (ع) با ابوبکر در مورد جانشینی پیامبر (ع)
مؤلف: علیرضا زکی زاده رنانی.

مشخصات نشر: قم: تحسین ما، ۱۳۹۳.

مشخصات ظاهری: ۱۶۸ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۴۶۹۳-۰۰-۷

یادداشت: کتابنامه: ۱۳۶؛ همچنین به صورت زیرنویس.

موضوع: علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق - اثبات خلافت

موضوع: اسلام - تاریخ - از آغاز تا ۴۱.

رده بندی کنگره: ۱۳۹۲ ۸/۵۱ BP۲۲۳۳

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۲۵۲

شماره کتابشناسی ملی: ۷۵۲۸۲۵۶

شرح و تفسیر چلیب مناشله امیرالمومنین (ع)

۴۳ استدلال امیرالمومنین (ع) با ابوبکر در مورد جانشینی پیامبر (ع)

انتشارات تحسین

خیابان معلم، مجتمع ناشران قم

همراه: ۰۹۱۳۱۵۳۷۹۳۸

مؤلف: علیرضا زکی زاده رنانی

طرح جلد: مهرداد خلیفه قلی

ناشر: تحسین ما

چاپخانه و لیتوگرافی: عمران

نوبت و سال چاپ: اول ۱۳۹۳

شمارگان: ۱۰۰۰

قیمت: ۷۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۴۶۹۳-۰۰-۷

(حق چاپ برای ناشر و مؤلف محفوظ است)

فرست مطالب

- پیش گفتار ۹
- دو اقدام مهم پیامبر ﷺ برای معرفی جانشین خویش ۱۰
- اجتماع مهاجرین و انصار در سقیفه بنی ساعده ۱۲
- چگونگی انتخاب ابوبکر برای جانشینی ۱۳
- نوشته انصاری ۱۶
- سند روایت ۱۷
- بررسی روایت ۱۷

متن روایت شواح آن

۱. اگر رغبت نداشتی چرا برای خلافت پیش قدم شدی؟ ۲۰
۲. آیا من جزء افراد این امت بودم یا نه؟ ۲۲
۳. آیا دیگر افراد همچون سلمان و ابوذر و... از این امت نبودند؟ ۲۳
- اقدامات علیه مخالفین ابوبکر ۲۳
- ۱- تطمیع ۲۴
- ۲- تهدید ۲۴
- ۳- حصر ۲۵
- ۴- تزویر و دروغ ۲۵
- ۵- ترور و کشتار ۲۶
- ۶- کشتار دسته جمعی ۳۱
۴. پس چگونه ادعای اجماع امت می کنی؟ ۳۶
۵. صفات شایسته خلیفه مسلمین چیست؟ ۳۷
۶. سبقت در اسلام و قربت پیامبر ﷺ چه می شود؟ ۳۸

۷. آیا تو شایسته این صفاتی یا من؟ ۳۸
۸. نخستین اجابت کننده پیامبر (صلی الله علیه و آله) کیست؟ ۳۹
۹. چه کسی مأمور خواندن سوره توبه بود؟ ۴۳
۱۰. صاحب لیلۃ المیت کیست؟ ۴۵
۱۱. بنابر روز غدیر، مولای تمام مسلمین کیست؟ ۵۰
۱۲. در ماجرای انفاق انگشتر، چه کسی ولایتش قرین ولایت خدا شده؟ ۵۰
۱۳. چه کسی از ما برای پیامبر همانند هارون برای موسی است؟ ۵۵
۱۴. پیامبر (صلی الله علیه و آله) با خانواده چه کسی در مباحله شرکت نمود؟ ۵۶
۱۵. آیه تطهیر در باره چه کسی نازل شده است؟ ۶۰
۱۶. پیامبر (صلی الله علیه و آله) در زیر کساء برای چه کسانی دعا نمود؟ ۶۳
۱۷. وفا کنندگان به نذر در سوره انسان چه کسانی است؟ ۶۳
۱۸. چه کسی خورشید برایش بازگشت؟ ۶۵
۱۹. آن جوانی که لاف می زد برایش گفتند کیست؟ ۷۰
۲۰. پرچمدار حق چه کسی بود؟ ۷۲
۲۱. چه کسی غمروبی عمود را کشت و اندوه پیامبر را برداشت؟ ۷۴
۲۲. چه کسی مأمور ابلاغ پیام برای جنان بود؟ ۷۹
۲۳. چه کسی در طهارت نسبی با پیامبر (صلی الله علیه و آله) شریک است؟ ۸۳
۲۴. چه کسی ازدواجش در آسمانها بوده است؟ ۸۴
۲۵. چه کسی پدر دو آقای جوانان بهشتی است؟ ۸۶
۲۶. چه کسی برادرش در بهشت با فرشتگان پرواز می کند؟ ۸۸
۲۷. چه کسی ضامن وصیت های پیامبر (صلی الله علیه و آله) است؟ ۹۱
۲۸. پیامبر (صلی الله علیه و آله) در ماجرای مرغ بریان برای چه کسی دعا نمود؟ ۹۵
۲۹. پیامبر به چه کسی بر کشتن ناکثین و قاسطین و مارقین خبر داد؟ ۹۸
۳۰. پیامبر (صلی الله علیه و آله) چه کسی را آگاه به علم قضاوت معرفی نمود؟ ۱۰۱
۳۱. مسلمانان به چه کسی به عنوان امیرالمؤمنین باید سلام می کردند؟ ۱۰۵
۳۲. چه کسی متولی غسل و دفن پیامبر (صلی الله علیه و آله) بود؟ ۱۰۸
۳۳. نزدیک ترین فرد به پیامبر (صلی الله علیه و آله) چه کسی بود؟ ۱۱۰
۳۴. چه کسی را خداوند دینار عطایش نمود؟ ۱۱۱
۳۵. چه کسی بر دوش پیامبر (صلی الله علیه و آله) بت های کعبه را شکست؟ ۱۱۴

۳۶. پرچمدار پیامبر (علیه السلام) در دنیا و آخرت کیست؟ ۱۱۹
۳۷. تنها درب خانه چه کسی به روی مسجد باز می شد؟ ۱۲۳
۳۸. چه کسی در گفتگوهایش با پیامبر (علیه السلام) صدقه می داد؟ ۱۲۷
۳۹. نخستین ایمان آورنده به پیامبر (علیه السلام) کیست؟ ۱۳۱
۴۰. پیامبر (علیه السلام) درباره چه کسی فرمود: علی با حق است ۱۳۲
۴۱. فرشتگان در روز بدر بر سر چاه به چه کسی سلام کردند؟ ۱۳۶
۴۲. بدون این صفات چرا فریب خوردی؟ ۱۳۹
۴۳. خواب دیدن ابوبکر ۱۴۰
- بیعت ابوبکر با امام علی (علیه السلام) و تصمیم برای بازگویی ماجراها ۱۴۳
- کتاب نامه ۱۴۵

www.ketab.ir

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَىٰ﴾ [شوری: ۲۳]

«بگو: من هیچ پاداشی از شما بر رسالتم درخواست نمی‌کنم جز دوست داشتن نزدیکانم [اهل بیت]».

***

﴿فَتَبَدُّوهُ وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ وَنَسُوا لَهِ أَهْلَ الْبَيْتِ﴾ [نور: ۲۳]

آن‌ها آن [عهد و پیمان] را پشت سر انداختند و آن را به بهای ناچیزی فروختند، پس بد و نیک را فراموش کردند. [آل عمران: ۱۸۷]

***

﴿أَحْسِبِ النَّاسَ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ * وَقَدْ فْتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ * أَمْ حَسِبِ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ أَنْ يَسْبِقُونَا سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ... وَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْمُنَافِقِينَ﴾ [عنکبوت: ۱۱-۱۲]

آیا مردم پنداشتند همین که گفتند ایمان آوردیم به حال خود رها می‌شوند و مورد آزمایش قرار نمی‌گیرند؟ * و به یقین کسانی را که پیش از اینان بودند آزمودیم، پس خدا حتماً آن‌ها را که راست گفتند می‌شناسد و [نیز] دروغگویان را می‌شناسد. * آیا کسانی که مرتکب زشتی‌ها می‌شوند می‌پندارند که بر ما پیشی می‌گیرند؟ چه بد داوری می‌کنند ... البته خدا کسانی را که ایمان آورده‌اند می‌شناسد و منافقان را نیز نیک می‌شناسد.

از مهم‌ترین حوادث تاریخ صدر اسلام که سرآغاز اختلافات فکری و عقیدتی میان مسلمانان گردید و مسلمانان را به فرقه‌ها و گروه‌های مختلفی تقسیم کرد و به دنبال آن پیامدهای اجتماعی دیگری را نیز به همراه داشت، مسأله خلافت و حضور گروهی از انصار و مهاجرین در محلی به نام سقیفه^۱ بنی ساعده برای انتخاب جانشین پیامبر (صلی الله علیه و آله) و رهبری مسلمانان می‌باشد. پیش از آنکه در مورد سقیفه و اجتماع گروهی از مهاجرین و انصار سخن گفته شود، لازم است که دو اقدام مهم پیامبر (صلی الله علیه و آله) در اواخر عمر خویش برای معرفی جانشین خویش را به صورت گذرا مرور نماییم تا زوایای این مسئله به خوبی روشن شود.

دو اقدام مهم پیامبر (صلی الله علیه و آله) برای معرفی جانشین خویش

۱- برآنچه در تاریخ ثبت شده است، یکی از اقدامات رسول خدا (صلی الله علیه و آله) در بازگشت از آخرین حج خود (حجّة الوداع) این بود که در اوّل محرم سال یازدهم هجری سپاه را تشکیل داد و فرماندهی آن را به أسامة بن زید سپرد و اصرار کرد که هر کس می‌تواند با آن سپاه همراه شود و به مزارهای روم بروند.^۲

ولی شران مهاجرین و انصار چون خبر بیماری پیامبر (صلی الله علیه و آله) را فهمیدند، به بهانه‌های مختلف از همراهی با لشکر اسامه خودداری کرده و نخستین توجه سرپیچی خود را، عدم شایستگی فرماندهی اسامه اعلام کردند.^۳

۱. سقیفه: ایوانی پنهان بود که عرب برای مشاوره‌های باطل در آنجا جمع می‌شدند (نک: لغت‌نامه دهخدا).

۲. تاریخ الطبری: ۱۸۳/۳. و نیز ر.ک: الطبقات الکبری: ۱۹۲/۲؛ سبل الهدی والرشاد: ۱۴۴/۶.

۳. ر.ک: الطبقات الکبری: ۱۹۲/۲؛ السیره النبویه ابن هشام: ۶۵۰/۲، ابن هشام در این کتاب گوید: «مهاجرین در مخالفت با فرماندهی اسامه زیاده‌روی کردند».

۲. از آنجا که رسول خدا (ﷺ) از حرکت سپاه اسامه نا امید شد و به خوبی می دانست که رحلت او مسئله جانشینی را با بحران روبرو خواهد کرد و میان سران مهاجر با هم یا مهاجر و انصار و یا بین قبایلی که غرق در تعصبات کور قبیله ای بودند؛ درگیری پدید می آید و در نتیجه، هر يك از بزرگان صحابه مدعی جانشینی آن حضرت شده و برای تصاحب آن وارد يك جدال سیاسی می شوند و علی (علیه السلام) را از حق الهی خویش محروم می سازند؛ لذا چاره کار را در این دید تا در لحظات آخر عمر نامه ای نویسد و امت را از فتنه ها برهانند؛ از این رو فرمود: قلمی بیاورید که چیزی نویسم تا پس از من گمراه نشم بد.

ولی عمر در جواب گفت:

دَعِ الرَّجُلُ أَنَّهُ لَيْسَ بِجُلُوسٍ كِتَابُ اللَّهِ.

این مرد را رها کنید که هدیای من ننویسد، کتاب خدا ما را بس است.

به دنبال سخن عمر، جنجالی بر پا شد که رسول خدا (ﷺ) فرمود: برخیزید و بروید. و پس از آن رسول خدا (ﷺ) رحلت فرمود. عبدالله بن عباس بر نانوشته ماندن این نامه تأسف می خورد و می گفت: مصیبت زمانی شروع شد که نگذاشتند آن نامه نوشته شود.

۱. تاریخ تشیع: ص ۱۶.

۲. أعطونی بدوات و بیاض لأكتب لكم كتابا لا تختلفون فيه بعدی. (ر.ک: مسند احمد: ۳۵۵/۱)

۳. این جمله با عبارات دیگری در مصادر روایی و تاریخی ذکر شده است. (ر.ک: صحیح البخاری: ۲۷/۱ و ج ۱۳۸/۵ و ج ۱۶۱/۸؛ مسند احمد: ۳۲۵/۱؛ الطبقات الکبری: ۲۴۲/۲؛ البدایة و النهایة: ۲۲۷/۵؛ فتح الباری: ۱۸۶/۱؛ أضواء علی السنة المحمدية: ص ۵۵)

۴. دیاربکری، تاریخ الخمیس: ۱۸۲/۱، به نقل از: تاریخ تشیع: ص ۱۶.

اجتماع مهاجرین و انصار در سقیفه بنی ساعده^۱

بنابر گزارش‌های تاریخی، انصار با انتشار خبر رحلت رسول خدا (صلی الله علیه و آله) بدون اینکه در کنار بدن مطهر حضرت حاضر شوند، نخست در منزل سعد بن عبادۀ تجمع کردند و سپس به دلیل عدم گنجایش منزل او به سقیفه بنی ساعده رفتند تا سعد بن عبادۀ رئیس قبیله خزرج را به جانشینی رسول خدا (صلی الله علیه و آله) منصوب کنند.^۲ خبر تجمع انصار توسط دو نفر انصاری به نام‌های عویم بن ساعده و معن بن عدی به قریش رسید.^۳ عمر با شنیدن خبر تجمع انصار، ابوبکر و ابوعبیده جراح را آگاه کرده به اتفاق به سقیفه رفتند.^۴

سعد بن عباد، در حال بیماری، برای تصدی جانشینی به سقیفه آمد و نخست به معرفی مهاجرین پرداخت، سابقه آنان در اسلام و احترام آنان را یادآور شد، مدینه را شهر انصار خواند و آنان را به لحاظ موقعیتشان نزد رسول خدا (صلی الله علیه و آله) و دفاعشان از آن حضرت ستود و گفت: رسول خدا (صلی الله علیه و آله) در میان عزت پیدا کرد، گسترش اسلام به کمک ما بود، مهاجرین توسط ما مسلمان یافتند و... بدین روی انصار برای تصدی خلافت سزاوارترند.

سخنان سعد مورد تأیید انصار قرار گرفت.^۵

در همین حال، ابوبکر همراه عمر بن خطاب و ابوعبیده وارد شدند. ابوبکر ضمن تعریف و تمجید از مقام والای انصار و موقعیتی که آنان نزد رسول خدا (صلی الله علیه و آله) داشتند، گفتار آنان را در امر

۱. تاریخ تشیع: صص ۱۷-۱۹.

۲. شرح نهج البلاغة ابن ابی الحدید: ۳/۲.

۳. السیرة النبویة: ۶۶۰/۱۲؛ تاریخ الطبری: ۲۰۶/۳؛ الإصابه: ۶۲۰/۴.

۴. الطبقات الکبری: ۶۱۶/۳ و ۲۷۳/۷.

۵. تاریخ الطبری: ۲۲۲/۳؛ الإمامة والسیاسة ابن قتیبه: ص ۱۷؛ لقد شیعني الحسن (علیه السلام): ص ۱۴۰.

جانشینی ناصواب خواند و با تمسک به قرابت قریش با رسول خدا ﷺ، مهاجرین را سزاوار جانشینی او دانست.^۱ انصار وقتی از تمسک به موقعیت والای خویش نزد رسول خدا ﷺ نتیجه‌ای نگرفتند، گفتند: امیری از ما و امیری از شما.^۲ ابوبکر در برابر اقدام انصار، اصل «امامت قریشی»^۳ را مطرح و بدین وسیله سخن انصار را رد کرد. عمر نیز در تأیید او گفت: دو شمشیر در یک نیام نمی‌گنجد.^۴ ابوبکر در ادامه با سخنان تحریک‌آمیز خود، تعصبات قبیله‌ای و کینه‌های دیرینه را در میان انصار شعله‌ور کرده، وحدت آنان را از هم گسست. او وعده داد که بدون مسورت آنان کاری انجام ندهد، این وعده - گرچه عملی نشد - موجب شد عده‌ای از انصار از او طرفداری کنند.^۵

تصمیم عجولانه انصار برای انتخاب رهبر، در حقیقت موقعیتی مناسب برای ابوبکر فراهم آورد تا سخنگو و مدعی وحدت مسلمانان شود؛ وحدتی که از جانب انصار مورد تهدید قرار گرفته بود.^۶

چگونگی انتخاب ابوبکر برای جانشینی

ابوبکر پس از سخنرانی خویش، برای بیعت دست خود را به سوی عمر و ابو عبیده دراز کرد، اما آنان از پذیرش خلافت امتناع

۱. تاریخ الطبری: ۲۰۵/۳؛ شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید: ۲۴/۲.

۲. أنساب الأشراف: ۵۸۰/۱؛ تاریخ الطبری: ۱۸۲/۳؛ أسد الغابة: ۲۲۸/۳؛ البداية والنهاية: ۲۴۶/۵.

۳. قریش نیز در زمان‌های بعد، به این اصل تمسک می‌کرد. اما عمر بر خلاف حمایتش از این اصل، آرزوی زنده بودن سالم غلام حذیفه را داشت تا خلافت را به وی واگذار کند با این که سالم انصاری بود نه قریشی. (تاریخ تنسیخ: ص ۱۷)

۴. تاریخ الطبری: ۲۲۰/۳؛ الكامل فی التاریخ: ۳۲۹/۲؛ نهاية الأرب نویری: ۳۴/۱۹.

۵. صحیح البخاری: ۲۷/۸؛ مسند احمد: ۵۶/۱؛ صحیح ابن حبان: ۱۴۹/۲؛ تاریخ الطبری: ۲۰۵/۳.

۶. مادلونگ، جانشینی محمد ﷺ: ص ۶۳، به نقل از: تاریخ تنسیخ: ص ۱۸.

و خود با ابوبکر بیعت کردند.^۱ در واقع سقیفه فرصتی برای ابوبکر به وجود آورد تا خود را در معرض انتخاب قرار دهد؛ از همین رو در پذیرش بیعت لحظه‌ای درنگ نکرد^۲ و پیشنهاد او برای خلافت عمر و ابو عبیده تنها آزمونی از آن دو بود که عمر در دوره خلافت خود به آن تصریح کرد.^۳

از طرفی، اسید بن حضیر - رئیس قبیله اوس - به دلیل حسادت با سعد بن عبادہ خزرجی، با قریش هماهنگ شد و از سوی دیگر، رقابت خزرجیان با اوسیان موجب شد تا آنان نیز با ابوبکر بیعت کنند.^۴

بدین ترتیب انصار برای همیشه از حکومت کنار زده شدند و نظر آنان در هیچ دو هائی برای دستگاه خلافت اهمیتی پیدا نکرد. انتخاب ابوبکر در سقیفه مورد حمایت قریش و قبیله بنی اسلم قرار گرفت و بدین رو خلافت ابوبکر تثبیت شد، در حالی که جموع مهاجرین و بیشتر انصار شکی در جانشینی امام علی علیه السلام نداشتند.^۵ امام علی علیه السلام که همراه چند تن از صحابه مشغول تجهیز رسول خدا صلی الله علیه و آله بود، خبر واقعه سقیفه را دریافت کرد و با شنیدن این

۱. شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید: ۱۸/۶؛ طرف من الأنباء والمناقب: ص ۲۲۷.

۲. مادلونگ، جانشینی محمد صلی الله علیه و آله: ص ۶۳، به نقل از: تاریخ تشیع: ص ۱۸.

۳. المسترشد: ص ۲۵۲؛ شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید: ۳۳/۲؛ البحار: ۴۵۴/۳۰.

۴. السقیفه و فداک جوهری: ص ۵۹؛ تقریب المعارف حلبی: ص ۳۲۷؛ الجمل شیخ مفید: ص ۱۱۸؛ شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید: ۱۰/۶؛ البحار: ۳۴۶/۲۸.

۵. تاریخ التبیین: ۱۲۴/۲؛ ابن ابی الحدید، همان، ص ۲۳. دو بار برای ابوبکر بیعت گرفتند: بار اول در سقیفه و بار دوم روز بعد و به کمک قبیله بنی اسلم. برای بن عازب گوید: چون با ابوبکر بیعت شد، او را دیدم که همراه عمر، ابو عبیده و جماعتی به راه افتاده بودند، احدی را نمی دیدند مگر آن که او را می زدند و دستش را می کشیدند و به عنوان بیعت به دست ابوبکر می زدند. برای گوید: با مشاهده این صحنه متحیر و مبہوت دوان دوان خود را به خانه بنی هاشم رساندم، دیدم که مقداد، عبادہ بن صامت، سلمان، ابوذر، حذیفه و ابوالهثم بن تیہان، می خواهند دوباره شورا در بین مهاجرین برگزار کنند. (شرح نهج البلاغه

ابن ابی الحدید: ۲۱۹/۱ و ج ۵۱/۲، به نقل از: تاریخ تشیع: ص ۱۸)

خبر، آیات نخستین سوره عنكبوت را مبنی بر فتنه بودن واقعه سقیفه قرائت کرد.^۱

شیعه تجهیز (کفن و دفن) رسول خدا (ص) را روز دوشنبه و اهل سنت روز سه شنبه می دانند.^۲ اهل سنت با این تأخیر، در پی اثبات این نکته هستند که بیعت ابوبکر روز دوشنبه بوده و تجهیز رسول خدا (ص) زیر نظر او صورت گرفته و از این رو هیچ بی اعتنایی به تجهیز آن حضرت وجود نداشته است. شاهد آن، روایت عروه از عایشه است که صحابه در مکان دفن رسول خدا (ص) حیران بودند: ابوبکر گفت: در مکانی که حضرت (ص) رحلت کرده، دفن شود.^۳ بنا بر روایاتی ابوبکر سرگرم تثبیت خلافتش بود و امام علی (ع) بدون حضور رسول خدا (ص) را تجهیز کرد.^۴ آن عده از مهاجرین و انصار نیز که همراه امام علی (ع) مشغول تجهیز رسول خدا (ص) بودند، انتخاب سقیفه را نیکو دانستند و به عنوان مخالفت، به همراه امیر المؤمنین (ع) در خانه عاتمه زهرا (ع) تجمع کردند.^۵

خلیفه در نخستین واکنش به این اقدام، خانه حضرت زهرا (ع) را طاق جنگ نامید و به دنبال آن مشاوران خلیفه به همراهی عمر بن خطاب، خانه آن حضرت را به آتش زدن تهدید کردند.^۶

۱. تفسیر القمی: ۱/۴۸۲، البحار: ۳۰۷/۲۸، ح ۴۹؛ تفسیر نور الثقلین: ۱/۴، ح ۳.

۲. تاریخ یعقوبی: ۱/۱۳۲، به نقل از: تاریخ تشیع: ص ۱۹.

۳. مسند امی یعلی: ۳/۱، ح ۲۲ و ۲۳؛ الکامل ابن عدی: ۳/۳۴۹؛ الکامل فی التاریخ: ۲/۳۳۲، در مورد

استدلال ابوبکر مبنی بر خاک سپاری پیامبر (ص) و سخن ابن ابی الحدید ر. ک.؛ شرح نهج البلاغه: ۳۹/۱۳.

۴. و لم یخضر دفن رسول الله (ص) اکثر الناس لما جرى بين المهاجرين و الانصار من الشجار في أمر الخلافة و فأت أكثرهم الصلاة عليه لذلك. (الإرشاد: ۱/۱۸۹؛ البحار: ۵۱۹/۲۲)

۵. تاریخ الطبری: ۴۴۶/۲، به نقل از: تاریخ تشیع: ص ۱۹.

۶. مصادر شیعه و اهل سنت در این زمینه به حدّ توان می باشد: